

Облікова картка ДіР

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0226U003631

Державний реєстраційний номер: 0122U201472

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 27-04-2026

II. Етап виконання ДіР

Номер етапу: 1

Назва етапу: Основний. Бібліографічна та джерелознавча евристика, підготовка та публікація колективної монографії та циклу статей.

Початок етапу: 01.2023

Закінчення етапу: 12.2025

Вид звітнього документа: Остаточний звіт

III. Відомості про виконавця ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Інститут історії України
Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416981

Місцезнаходження: вул. М. Грушевського, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Розмір організації:

Телефон: 380442796362

IV. Відомості про співвиконавців ДіР

V. Відомості про замовника ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Національна академія наук України

Код за ЄДРПОУ: 00019270

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Розмір організації:

Телефон: 380442343243

VI. Джерела, напрями та обсяги фінансування ДіР

Підстава для проведення ДіР: 34 - Договір (замовлення) з міністерством, іншим центральним органом виконавчої влади, академією наук (головним розпорядником бюджетних коштів на проведення ДіР)

Напрямок фінансування: 2.1 - Фундаментальні дослідження

Джерела фінансування

7713 - Кошти загального фонду державного бюджету

Код програмної класифікації видатків і кредитування (КПКВК): 6541030

Фактичний обсяг фінансування (тис. грн.): 8305.319

VII. Відомості про ДіР

Назва роботи українською:

Український соціум та ідеологічні наративи у роки Першої світової війни (1914–1918 рр.)

Назва роботи англійською:

Ukrainian society and ideological narratives during the First World War (1914–1918)

Реферат українською:

Науковий проект присвячений дослідженню українського соціуму та ідеологічних наративів у період Першої світової війни (1914–1918) як важливого етапу трансформації суспільної свідомості та формування модерної національної ідентичності. У роботі розглянуто вплив воєнного конфлікту на політичні, соціальні та культурні процеси в українських землях, що перебували у складі різних імперій. Роль пропаганди та ідеологічних наративів у роки війни; мінливість настроїв і очікувань суспільства; мобілізаційні процеси у Російській імперії; політичне життя у Східній Галичині та на Буковині; соціальні наслідки війни; наука і науковці у світовому конфлікті – ці та інші питання стали предметом розгляду й аналізу. Дослідження соціальної психології широких верств населення, масових поведінкових моделей під впливом пропаганди та усвідомлення реальності на тлі тривалого і виснажливого світового збройного конфлікту є особливо актуальним і повчальним з огляду на перебіг сучасної війни Росії проти України, розв'язаної у повномасштабній формі державою-агресором 24 лютого 2022 р. з метою чергової спроби з її боку остаточного вирішення «українського питання» в усій його екзистенційній повноті. Особливу увагу приділено аналізу воєнної пропаганди як ключового інструменту формування масової свідомості. Показано, що державні ідеологічні структури створювали цілісну систему наративів, у межах якої війна подавалася як морально виправдана і необхідна. Така риторика сприяла мобілізації населення та формуванню «культу війни», що включав романтизацію та сакралізацію воєнних дій. Водночас у дослідженні доведено, що реальний досвід війни поступово руйнував ці уявлення. На основі аналізу джерел, зокрема листів військових і матеріалів преси, виявлено розрив між офіційною пропагандою та повсякденною реальністю, яка характеризувалася значними втратами, соціально-економічними труднощами та психологічним виснаженням.

Реферат англійською:

The research project is devoted to the study of Ukrainian society and ideological narratives during the period of the First World War (1914–1918) as an important stage in the transformation of social consciousness and the formation of modern national identity. The work examines the impact of the military conflict on political, social, and cultural processes in Ukrainian lands that were part of different empires. The role of propaganda and ideological narratives during the war years; the shifting moods and expectations of society; mobilization processes in the Russian Empire; political life in Eastern Galicia and Bukovyna; the social consequences of the war; and the role of science and scholars in the global conflict – these and other issues constitute the subject of analysis. The study of the social psychology of broad segments of the population, mass behavioral patterns under the influence of propaganda, and the perception of reality against the backdrop of a prolonged and exhausting global armed conflict is particularly relevant and instructive in light of the ongoing war of Russia against Ukraine, launched in its full-scale form by the aggressor state on February 24, 2022, as another attempt to resolve the so-called “Ukrainian question” in its full existential scope. Particular attention is paid to the analysis of wartime propaganda as a key instrument in shaping mass consciousness. It is shown that state ideological structures created a coherent system of narratives within which the war was presented as morally justified and necessary. Such rhetoric contributed to the mobilization of the population and the formation of a “cult of war,” which included the romanticization and sacralization of military actions. Based on an analysis of sources, including soldiers’ letters and press materials, a gap is revealed between official propaganda and everyday reality, which was characterized by significant losses,

socio-economic difficulties, and psychological exhaustion.

Індекс УДК: 355.48(477), 355.48(477), 94(477), 94(100+477)"1914/1918"

Коди тематичних рубрик: 78.09.18

Керівники роботи

Власне Прізвище Ім'я По-батькові: Реєнт Олександр Петрович

Науковий ступінь: д.і.н.

Вчене звання: професор, член-кор.

Ідентифікатор ORCID ID:

Додаткова інформація:

VIII. Наукова (науково-технічна) продукція (НТП)

Назва НТП українською: Науково-аналітичні напрацювання з дослідження питання ідеологічних наративів в українському соціумі у роки Першої світової війни (1914–1918 рр.)

Назва НТП англійською: Scientific and analytical developments on the study of ideological narratives in Ukrainian society during the years of the First World War (1914–1918).

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Методи, теорії, гіпотези

Галузь застосування: Гуманітарні науки. Історія. Військова історія

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Створена науково-технічна продукція є результатом комплексного дослідження, спрямованого на аналіз трансформацій українського суспільства та ідеологічних наративів у період Першої світової війни. У результаті виконання науково-дослідної роботи створено комплексну науково-аналітичну продукцію, що включає: монографічні дослідження, цикл наукових статей (у т.ч. у виданнях Scopus та Web of Science); аналітичну записку щодо функціонування українського соціуму в умовах війни; збірники наукових праць та матеріали конференцій; методологічну та джерелознавчу базу дослідження. НТП має характер аналітичного та теоретико-методологічного наукового продукту і включає: систематизовану сукупність нових знань про соціально-політичні, культурні та психологічні процеси в умовах війни; виявлені закономірності впливу пропаганди на масову свідомість і поведінкові моделі населення; реконструкцію суспільних настроїв різних соціальних груп на основі широкого кола історичних джерел (архівні матеріали, преса, епістолярна спадщина); розроблену концептуальну модель, що пояснює взаємодію між державною ідеологією, інформаційним простором і реальним досвідом війни; узагальнення історичного досвіду, релевантного для аналізу сучасних інформаційних та ідеологічних процесів. Розроблений науковий продукт характеризується високим рівнем новизни, оскільки комплексно висвітлює український вимір Першої світової війни, який раніше залишався недостатньо дослідженим, та вперше системно аналізує явища соціального протесту, дезертирства і трансформації масової свідомості під впливом війни. Отримані науково-технічні результати мають практичну цінність для органів державної влади, освітніх і наукових інституцій, а також аналітичних центрів. Їх можна використовувати у процесі розроблення державної гуманітарної та інформаційної політики, підготовки стратегій протидії пропагандистським впливам, а також у освітній діяльності закладів вищої освіти.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Інше (Реалізація державної інформаційної та комеморативної політики)

Вплив НТП на довкілля:

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу:

Закінчення етапу:

Споживачі продукції:

Перспективні ринки:

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

ІХ. Бібліографічний опис

Реєнт О. Вікно можливостей: Україна у пошуках суб'єктності та Соборності у роки Першої світової війни. Київ, 2024. ІІУ НАНУ. 198 с.

Війна: держава, суспільство, особа. Збірник наукових статей / Гол. ред. В. Смолій; Відповід. ред.: О. Реєнт, О. Лисенко; Відповід. секретарі: О. Андрощук, Н. Залеток, Д. Ніколайчук. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 805 с.

Реєнт О., Великочий В. Українська революція: сучасний вітчизняний історіографічний дискурс. Київ-Івано-Франківськ: Місто НВ 2024. 396 с.

Янишин Б., Тельвак В. Between cooperation and conflicts: Mykhailo Hrushevskiy Through the Eyes of Polish Intellectuals of the Late 19th and Early 20th Centuries. Echa przeszlosci Olsztyn, 2023. № 2. P. 89-104.

Янишин Б. (Тельвак В. В., Тельвак В. П.) Mykhailo Hrushevsky and French slavic studies of the first third of the twentieth century: problems of reception. Danubius. 2023. Vol. XLI. P. 277-300.

Реєнт О. Культурна спадщина України в умовах російсько-української війни: виклики та наслідки збройної агресії. Український історичний журнал. 2024. № 6. С. 44-65.

Шандра В. (Гончаренко Н., Лисенко О., Старченко Н.) Міжнародний конгрес "Переосмислення України та Європи: нові виклики для істориків" (нотатки з форуму). Український історичний журнал. 2024, №1. С.226-231.

Шандра В. Відмова від військової служби в російській армії в роки Першої світової війни як антивоєнний соціальний протест. Український історичний журнал. 2024. № 6. С. 113-127.

Біла К., Бабюк Д. Обличчя влади на селі: візуальний образ керівників селянського самоврядування в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.). Український історичний журнал. №6. 2024. С. 128-148.

Янишин Б. (Наконечний В., Тельвак В.) Archaeological and Early Historical Interests of Mykhailo Hrushevsky: Receptive Aspect. Eminak. 2024. 1 (46). P. 227 – 241.

Янишин Б. Мирон Кордуба в роки Першої світової війни: між наукою та політикою. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич, 2023. Вип. 61. Том 3. С. 33-39.

Янишин Б. «Люди смертні, народи вічні»: національне питання в публіцистиці Михайла Грушевського періоду заслання. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. Вип. 43. 2023. С. 101-108.

Янишин Б. Науково-популяризаційна та громадська діяльність Мирона Кордуби в роки Першої світової війни. Вісь Європи. Львів-Дрогобич. 2023. Випуск 2. С. 16-26.

Вільшанська О. Рецензія на книгу Байдак, Мар'яна. Війна як виклик і можливість: українки в роки Першої світової війни: монографія. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2021. Ukraina Moderna. Україна

Шандра В. Рецензія: Васіляускене, Алдона / Vasiliauskiene, Aldona Литва-Україна: релігія, наука, культура в діяльності вільнюських ченців-василіян / Lietuva-Ukraina: religija, mokslas, kultūra vilniaus vienuolių bazilijonų veikloje (Львів: Місіонер, 2021), Київська Академія. Київ, 2023. № 20. С. 279 – 284.

Біла К. Фінансове забезпечення службовців апарату селянського самоврядування на Правобережній Україні наприкінці XIX – на початку XX ст. Український селянин. 2023. Вип. 30. С. 5 – 14.

Біла К. Фінансова діяльність селянського самоврядування у другій половині XIX ст.: зауваги мирового посередника М. О. Скібінського. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. 2023. № 42. С. 244 – 254.

Реєнт О. Діяльність польських збройних формувань на Поділлі (перша половина 1918 р.). Сторінки воєнної історії України. 2024. Вип. 28. С. 8-21.

Янишин Б. Географія на службі нації: науково-популяризаторська праця Степана Рудницького в роки Першої світової війни. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич. 2024. Вип. 71. Том 1. С. 48-55.

Янишин Б. Між наукою та політикою: публіцистика Богдана Барвінського в роки Першої світової війни. Вісник ЧНУ ім. Б. Хмельницького, серія «Історія». Черкаси, 2024. № 1. С. 56-64.

Шандра В. Поляки-біженці Першої світової війни на українських територіях (1914 – лютий 1917 років). Українські маркери історії Польщі: від початків формування до Великої війни. Львів; Суми. 2024. С. 340-371.

Біла К. В. Пропаганда імперії: Перша світова війна і її сучасний відгомін. Вісник НАН України. №1. 2024. С. 102-108.

Біла К. В. Регіональна преса як джерело російської воєнної пропаганди на Правобережжі України в роки Першої світової війни. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Т. 44. 2024. С. 52-65.

Біла К. Конструювання образу українців Галичини та Буковини у воєнній пропаганді Російської імперії (1914 – 1917 рр.). Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Історія. №60 (2024). С. 43 – 50.

Біла К. Вплив селянської революції і аграрної реформи на устрій та управління сільських громад на Правобережній Україні у 1902–1917 рр. Осягаючи модерність. Студії та матеріали на пошану члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта. Київ: ІУ НАНУ, 2024. С.127-136.

Шандра В. Підходи до написання історії України "довгого" XIX століття. Осягаючи модерність. Студії та матеріали на пошану члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта. Київ: ІУ НАНУ, 2024. С.111-126.

Ніколайчук Д. Інспекторські комісії акціонерних страхових товариств на початку XX ст.: практики діяльності. Осягаючи модерність. Студії та матеріали на пошану члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта. Київ: ІУ НАНУ, 2024. С.190-196.

Вільшанська О. Дитинство у контексті модернізаційних процесів у містах України наприкінці XIX – на поч. XX ст. Осягаючи модерність. Студії та матеріали на пошану члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта. Київ: ІУ НАНУ, 2024. С.403-414.

Мазур В. Пенсійне забезпечення педагогів в Україні (XIX — початок XX ст.). Осягаючи модерність. Студії та матеріали на пошану члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта. Київ: ІУ НАНУ, 2024. С.161-170.

Шевченко В. Творення публічного простору модерного міста в Україні: грані соціальної взаємодії. Осягаючи модерність. Студії та матеріали на пошану члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта. Київ: ІУ НАНУ, 2024. С.428-438.

Лисенко О. Злет і падіння монархічної ідеї в Україні під час Першої світової війни. Осягаючи модерність. Студії та матеріали на пошану члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта. Київ: ІУ НАНУ, 2024. С.262-273.

Молчанов В. Формування етнічного складу населення Донбасу у XIX — на початку XX ст. Осягаючи модерність. Студії та матеріали на пошану члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта. Київ: ІУ НАНУ, 2024. С.171-188.

Шандра В. Форми дезертирства в російській армії під час Першої світової війни. Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю «Соціально-економічний і політичний розвиток країн Східної Європи (XVI-XXI ст.). Умань, 2023. С.248-252.

Біла К. Атрибутика органів селянського самоврядування в Україні (друга половина XIX початок XX ст.). Збірник матеріалів Археологія та фортифікація України. Кам'янець-Подільський, 2023. С.309-321.

Ніколайчук Д. Комісія інспекторів акціонерних страхових товариств: про деякі аспекти конкуренції у страхуванні на початку XX ст. Тези доповідей XVII міжнародної науково-практичної конференції «Історія торгівлі, податків та мита» (Дніпро, 26-27 жовтня 2023 р.). Дніпро, 2023. С.85-86.

Ніколайчук Д. Акціонерні страхові товариства під час Першої світової війни на території українських губерній: організаційні практики. Актуальні проблеми історії, філософії та права у дослідженнях молодих учених: збірник тез учасників конференції молодих учених (за заг. ред. к.і.н., доцента Солошенко В.В.). Київ, 2023. С.96-98.

Донік О. Гуманітарна складова діяльності Союзу міст в Україні в роки Першої світової війни. На перетині епох. Перша світова війна: феноменологія, геополітичні наслідки, історична пам'ять. Міжнародна наукова конференція , присвячена 110-й річниці початку Великої війни 1914–1918 р. (Матеріали та тези доповідей.). Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича, 2024. С.63-65.

Вільшанська О. Міське населення в роки Першої світової війни: повсякденне життя і суспільні настрої. На перетині епох. Перша світова війна: феноменологія, геополітичні наслідки, історична пам'ять. Міжнародна наукова конференція , присвячена 110-й річниці початку Великої війни 1914–1918 р. (Матеріали та тези доповідей.). Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича, 2024. С.43-45.

Любченко В. Обміни заручниками під час Першої світової війни: кейс Соломона Вайссельбергера та інших чернівчан. На перетині епох. Перша світова війна: феноменологія, геополітичні наслідки, історична пам'ять. Міжнародна наукова конференція , присвячена 110-й річниці початку Великої війни 1914–1918 р. (Матеріали та тези доповідей.). Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича, 2024. С.92-94.

Реєнт О.П. Від Романових до Путіна: криваве розлучення України з Російською імперією і Перша світова війна як його тригер. На перетині епох. Перша світова війна: феноменологія, геополітичні наслідки, історична пам'ять. Міжнародна наукова конференція , присвячена 110-й річниці початку Великої війни 1914–1918 р. (Матеріали та тези доповідей.). Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича, 2024. С.20-29.

Біла К. Українці Галичини та Буковини у військовій пропаганді Російської імперії (1914 – 1917 рр.): «збірний образ». На перетині епох. Перша світова війна: феноменологія, геополітичні наслідки, історична пам'ять. Міжнародна наукова конференція , присвячена 110-й річниці початку Великої війни 1914–1918 р. (Матеріали та тези доповідей.). Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича, 2024. С.37-39.

Шандра В. Евакуація шкіл з Царства Польського і прифронтових українських губерній під час Першої світової війни. На перетині епох. Перша світова війна: феноменологія, геополітичні наслідки, історична пам'ять. Міжнародна наукова конференція , присвячена 110-й річниці початку Великої війни 1914–1918 р. (Матеріали та тези доповідей.) Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича, 2024. С.150-152.

Ніколайчук Д. Страхування під час Першої світової війни: у розрізі діяльності київської комісії інспекторів акціонерних страхових товариств. Драгоманівські історичні студії: зб. наук. праць молодих істориків / відп. ред. і упор. О. В. Потильчак. Київ, 2024. Вип. 9 (13). С.135-138.

Мазур В. Міські емеритальні каси в українських губерніях Російської імперії «Українське краєзнавство у викликах російсько-української війни: науково-дослідний та суспільний потенціал». Збірник матеріалів XVI Всеукраїнської науково історико-краєзнавчої конференції, Київ, 10 травня 2024 р. Київ, 2024. С.449-450.

Реєнт О., Великочий В. Національна соборність як гештальт Української революції 1914–1923 рр.: історичний контекст. Помежів'я історій. Націотворчі, культурні та туристичні виміри минулого і сьогодення України. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2023. С.46-63.

Реєнт О.П. У чому актуальність проблематики чорносотенного руху у Російській імперії на початку XX ст.? Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Київ: Інститут історії України НАН України, 2023. Книга 3. С.228-232.

Реєнт О.П. Як проявився чорносотенний рух в українських губерніях напередодні та у період Першої світової війни? Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Київ: Інститут історії України НАН України, 2023. Книга 3. С.232-240.

Реєнт О.П. Як використовувалися чорносотенні організації в Україні на початку XX ст. для психологічного впливу на населення? Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Київ: Інститут історії України НАН України, 2023. Книга 3. С.240-261.

Реєнт О.П. Який був вплив чорносотенного руху на суспільно-політичні настрої українського населення на місцях? Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Київ: Інститут історії України НАН України, 2023. Книга 3. С. 262-276.

Реєнт О.П. Навіщо Російська імперія сприяла зародженню чорносотенного руху (кінець XIX – початку XX ст.)? Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Київ: Інститут історії України НАН України, 2023. Книга 3. С.277-281.

Молчанов В. Які втрати зазнала Україна через Кримську війну 1853–1856 рр.? Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Київ: Інститут історії України НАН України, 2023. Книга 3. С.190-205.

Молчанов В. Чому росіяни знищили споруджену британцями першу в Україні Кримську залізницю? Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Київ: Інститут історії України НАН України, 2023. Книга 3. С.206-214.

Молчанов В. Чому Селянська реформа 1861 р. не поліпшила добробут українських селян? Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Київ: Інститут історії України НАН України, 2023. Книга 3. С.215-227.

Молчанов В. Як корупція самодержавної влади в українських губерніях стала одним з головних чинників падіння Російської імперії? Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Київ: Інститут історії України НАН України, 2023. Книга 3. С.282-293.

Х. Заключні відомості

Керівник юридичної особи

Смолій Валерій Андрійович
д.і.н., професор, академік НАНУ

Перелік осіб-виконавців

Біла Катерина Вікторівна
(д.філософ)

Вергун Марія Степанівна

Вільшанська Оксана Леонідівна
(к. і. н., 07.00.01)

Донік Олександр Миколайович

Лисенко Олександр Васильович
(к. і. н., 07.00.01)

Любченко Володимир Борисович

Мазур Владислав Олександрович
(д.філософ)

Мазуревич Ірина Василівна

Милько Володимир Іванович
(к. і. н., с.д., 07.00.01)

Молчанов Володимир Борисович
(к. і. н., 07.00.01)

Ніколайчук Дмитрій Олександрович
(к. і. н., 07.00.01)

Фастовець Ольга Василівна

Шандра Валентина Степанівна
(д. і. н., професор, старший науковий співробітник, 07.00.01)

Шевченко Валентина Віталіївна
(к.і.н., с.н.с., 07.00.01)

Янишин Богдан Михайлович
(к.і.н., с.н.с., 07.00.01)

Відповідальний за підготовку облікових документів

Антипова Олена Миколаївна

Телефон

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна